

สัมมาชีพตามวิถีชีวิตชุมชนปัญหาและแนวทางพัฒนาเพื่อเป็นการเพิ่มรายได้
 ในระดับครัวเรือนของประชาชน อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์
 Honest Livelihood based on Community's Way of Life, Problems,
 and a development guideline to Increase Household Income of
 People in Pakham District, Buriram Province

ชมพู่ อีสริยาวัฒน์¹ ธิดารัตน์ คิมกระโทก²

Chomphu Isariyawat¹ Miss. Thidarat Keemgratok²

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาสัมมาชีพวิถีชีวิตชุมชนในระดับครัวเรือน อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาสัมมาชีพตามวิถีชีวิตชุมชนเพื่อเพิ่มรายได้ในระดับครัวเรือน อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ 3) พัฒนารูปแบบสัมมาชีพวิถีชีวิตชุมชนและเพิ่มศักยภาพชุมชนในการพัฒนาสัมมาชีพจากองค์ความรู้เดิมเพื่อเพิ่มรายได้ในระดับครัวเรือน อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ กลุ่มเป้าหมายในการศึกษาข้อมูลใช้วิธีเจาะจงจากชุมชนท่องเที่ยว ได้แก่ ผู้นำชุมชน ผู้อาวุโส ปราชญ์ชาวบ้าน กลุ่ม อสม. ส.อบต. เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ผู้สูงอายุ เยาวชน ของอำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยและพัฒนา (R&D) ใช้เครื่องมือเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในการเก็บข้อมูลบริบทชุมชน และใช้เครื่องมือในการทดสอบความพึงพอใจในการพัฒนารูปแบบสัมมาชีพวิถีชีวิตชุมชนและเพิ่มศักยภาพชุมชน

ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาสัมมาชีพวิถีชีวิตชุมชนในระดับครัวเรือนประกอบด้วย ปัญหาด้านงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ที่มีจำกัด ด้านการขาดแหล่งเรียนรู้ในชุมชนด้านรายได้ ปัญหาการว่างงาน ปราชญ์ชุมชนบางส่วนขาดความเชี่ยวชาญในการถ่ายทอดองค์ความรู้ ได้มีการศึกษาแนวทางในการพัฒนาสัมมาชีพโดยการฝึกอาชีพให้มีการฝึกอบรมอาชีพ โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อที่จะได้ประหยัดค่าใช้จ่ายและมีรายได้เสริม ความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ไปใช้ในการสร้างความรู้ใหม่เพื่อประกอบอาชีพเสริมในครัวเรือน และมีการปรับปรุงการบริหารจัดการการ

¹ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ (english18nakhon@gmail.com)

² คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ (theeda_thidarat@hotmail.co.th)

เรียนรู้ มีการพัฒนาการฝึกอาชีพและจัดกิจกรรมฝึกอบรมอาชีพในพื้นที่เพื่อสร้างรายได้ ชุมชนได้นำองค์ความรู้ในการบริหารจัดการภายในครัวเรือน และมีแนวทางจะสร้างแหล่งเรียนรู้ทางด้านสัมมาชีพตามวิถีชีวิตชุมชน จึงส่งผลให้เกิดอาชีพที่หลากหลาย และเกิดการแลกเปลี่ยนในชุมชน

คำสำคัญ (Keywords): สัมมาชีพ, วิถีชีวิต, ชุมชน, การเพิ่มรายได้, ครัวเรือน

ABSTRACT

This research aimed at examining problems regarding honest livelihood in accordance with the community's way of life at the household level of Pakham District, Buriram Province; determining how to improve the honest livelihood based on community's way of life to increase household income of people in Pakham District, Buriram Province; and developing the honest means of livelihood and enhance community's potential in developing honest livelihood based on the existing body of knowledge to increase household income of people in Pakham District, Buriram Province. The participants were specifically drawn from the community and included community leaders, senior members of the community, local scholars, village volunteers, members of the Sub-district Administration Council, public and private organization officers, older persons, and youngsters of Pakham District, Buriram Province. This research and development project made use of quantitative and qualitative tools to collect community data as well as to test the satisfaction with the development of honest livelihood based on the community's way of life and improve the community's potentials.

Research findings indicated that, with respect to problems with community's honest livelihood at household level, there were limited budget, materials and equipment and a lack of learning centers in the community. In terms of income, there were the problems of unemployment and some community scholars were not skilled in transferring their body of knowledge. There was a study of how to improve honest livelihood by conducting occupational training based on self-sufficiency principle in order to reduce expenses and increase supplementary income. Knowledge obtained from the occupational training was applied to create

new body of knowledge in order to perform additional careers. As a result, there were occupational groups for people to earn more income. The participants' satisfaction with their involvement in the project was at the highest level with the average score of 4.86. Learning management was improved and occupational training was organized in the community to increase people's income. The community applied the body of knowledge gained to household management and came up with the guidelines for creating a learning center where people could learn about honest livelihood based on the community's way of life. Thus, a variety of occupation emerged and there was exchange within the community.

Keywords: Honest livelihood, way of life, increasing income, household

บทนำ (Introduction)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเป็นเครื่องหรือกลไกในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) เพื่อให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน และให้ความสำคัญกับการพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากนี้ยังกำหนดให้สร้างความเป็นธรรมลดความเหลื่อมในสังคม เป็น 1 ใน 10 ยุทธศาสตร์ที่มุ่งลดปัญหาความเหลื่อมล้ำของรายได้กลุ่มคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ต่างกันแก้ไขปัญหาความยากจน (พัฒนาชุมชน 2561) เพื่อขับเคลื่อนนโยบายรัฐบาลกรมพัฒนาชุมชนได้กำหนดให้การพัฒนาอาชีพครัวเรือน เป็น 1 ใน 3 ปัจจัยขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนปี 2560 โดยมุ่งให้ “เศรษฐกิจครัวเรือนมีความมั่นคง ประชาชนมีชีวิตอยู่อย่างมีความสุข” เพื่อยกระดับเศรษฐกิจฐานรากคือรายได้ มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วยการสร้างอาชีพผ่านกระบวนการ “สร้างสัมมาชีพชุมชน” ภายใต้แนวคิด “ชาวบ้านสอนชาวบ้าน” (กรมพัฒนาสังคม, 2561)

สัมมาชีพ หมายถึง อาชีพที่ไม่เบียดเบียนตัวเอง ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่เบียดเบียนสิ่งแวดล้อม และมีรายจ่ายน้อยกว่ารายได้ สัมมาชีพจึงเป็นทั้งเศรษฐกิจ จิตใจ สังคม สิ่งแวดล้อม และศีลธรรม พร้อมกันไปอย่างบูรณาการ ฉะนั้น ยังมีสัมมาชีพกันมากเท่าใด เศรษฐกิจ ยิ่งดีขึ้น จิตใจยิ่งดีขึ้น สังคมยิ่งดีขึ้น สิ่งแวดล้อมยิ่งดีขึ้น และศีลธรรมยิ่งดีขึ้น ต่างจากจิตตีฟี่ที่เมื่อจิตตีฟี่ดีขึ้น อย่างอื่นอาจจะไม่ดีขึ้นเป็นเงาตามตัว เพราะจิตตีฟี่เป็นการวัดแบบแยกส่วนดังกล่าวแล้ว ฉะนั้น การมีสัมมาชีพเต็ม พื้นที่จึงเป็นตัววัดการพัฒนาที่ดีกว่าจิตตีฟี่ ประเวศ วะสี (2552 : 10) “สัมมาชีพ” จึงยึดแนวความหมายของคำว่า “สัมมาอาชีพะ” ข้างต้น โดยมีความหมายว่า “การทำมาหากินโดย

ไม่ได้เอากำไรสูงสุดเป็นตัวตั้งหรือเป็นเป้าหมายสุดท้าย และต้องคำนึงถึงความเป็นธรรมทางสังคม กล่าวคือ ความสุขของตนและคนทำงานรวมถึงประโยชน์ของผู้บริโภคและผู้รับบริการหลัก โดยไม่กระทบต่อสิ่งแวดล้อมและไม่มุ่งไปกระตุ้นต้นตออันเป็นเหตุแห่งทุกข์” (สภาปฏิรูปแห่งชาติ, 2558 : 6) กระบวนการสร้างสัมมาชีพชุมชนเป็นกระบวนการชาวบ้านสอนชาวบ้านและมีโครงการที่ต้องดำเนินการต่อเนื่อง 3 ลักษณะ คือ โครงการหลักโครงการสนับสนุนและโครงการต่อยอดมีกลุ่มเป้าหมายประกอบด้วยประชาชนชาวบ้านโดยสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างกระบวนการ เรียนรู้ระบบมาตรฐานการพัฒนาชุมชนแก่ผู้นำสัมมาชีพชุมชน ที่สมัครและได้รับคัดเลือกเข้าสู่ ระบบมาตรฐานการพัฒนาชุมชนเพื่อให้กลุ่มเป้าหมายเข้าใจระบบมาตรฐานการพัฒนาชุมชน สามารถพัฒนาภาวะผู้นำของตนเองโดย สามารถวิเคราะห์ วางแผนด้านการบริหารตนเอง ด้านการบริหารสังคม และด้านการบริหารงานเพื่อให้สามารถ สนับสนุนให้ครัวเรือนมี อาชีพตามที่ได้รับการอบรมกลุ่มเป้าหมายพัฒนาตนเองตามกระบวนการขั้นตอนของระบบมาตรฐานการพัฒนาชุมชน จังหวัดบุรีรัมย์ได้ดำเนินการตามนโยบายของรัฐเพื่อขับเคลื่อนแผนปฏิรูปสัมมาชีพชุมชนโดยบูรณาการดำเนินงานกับส่วนราชการระดับอำเภอเพื่อให้การสนับสนุนภารกิจของกระทรวงมหาดไทย (คำสั่งกระทรวงมหาดไทยที่ 310/2560)

จังหวัดบุรีรัมย์เป็นพื้นที่ที่ครัวเรือนมีรายได้ต่ำกว่าเกณฑ์ปี 2560 (38,000 บาทต่อคนต่อปี) จำนวน 1,737 ครัวเรือน ศจพ.จ.บร. (2560) โดยเป็นครัวเรือนที่สามารถพัฒนาได้มีจำนวน 1,120 ครัวเรือน ต้องการสงเคราะห์ 565 ครัวเรือน และอยู่ในพื้นที่อำเภอปะคำจำนวน 74 ครัวเรือนจาก 5 ตำบล 35 หมู่บ้าน ศจพ.จ.บร. (2560)

จากเหตุผลข้างต้น การสงเคราะห์ครัวเรือน 73 ครัวเรือนได้นำเนินการตามแนวทางการสร้างสัมมาชีพชุมชนและได้ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมในการพัฒนาและสร้างอาชีพที่สร้างรายได้กับครัวเรือนตามหลักการเศรษฐกิจพอเพียง โดยสร้างความร่วมมือระหว่างนักวิชาการ ผู้นำชุมชน ประชาชน ชาวบ้าน และครัวเรือน 74 ครัวเรือน ที่ต้องการได้รับการสงเคราะห์

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาสัมมาชีพวิถีชีวิตชุมชนในระดับครัวเรือน อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสัมมาชีพตามวิถีชีวิตชุมชนเพื่อเพิ่มรายได้ในระดับครัวเรือน อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์

3. เพื่อพัฒนารูปแบบสัมมาชีพวิถีชีวิตชุมชนและเพิ่มศักยภาพชุมชนในการพัฒนาสัมมาชีพจากองค์ความรู้เดิมเพิ่มรายได้ในระดับครัวเรือน อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

วิธีการศึกษาวิจัยเรื่องสัมมาชีพตามวิถีชีวิตชุมชนปัญหาและแนวทางพัฒนาเพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ในระดับครัวเรือนของประชาชน อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์จะแบ่งการดำเนินวิจัยเป็นขั้นตอนดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหาสัมมาชีพวิถีชีวิตชุมชนในระดับครัวเรือน อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลสัมมาชีพตามวิถีชีวิตชุมชน การสร้างแหล่งเรียนรู้สัมมาชีพตามวิถีชีวิตชุมชนแบบครบวงจร

2. ประสานความร่วมมือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

3. พัฒนาโจทย์วิจัยร่วมกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

4. จัดเวทีชี้แจงโครงการร่วมกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ณ อำเภอปะคำ

5. ศึกษาบริบทของชุมชนเกี่ยวกับ ประเพณีวัฒนธรรม ความเชื่อ ภูมิปัญญาท้องถิ่น

5.1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของชุมชนเพื่อให้เป็นข้อมูลเชื่อมโยงในการวิเคราะห์อาชีพและสัมมาชีพชุมชน

5.2 ศึกษาศักยภาพ ปัญหา และรูปแบบการพัฒนาสัมมาชีพชุมชน

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาสัมมาชีพตามวิถีชีวิตชุมชนเพื่อเพิ่มรายได้ในระดับครัวเรือน อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์

ดำเนินการตามกระบวนการที่กำหนด

1. รวบรวมข้อมูลประวัติผู้ประกอบสัมมาชีพ อำเภอปะคำ ตามวิถีชีวิตชุมชนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยเครื่องมือวิจัย

2. ตรวจสอบข้อมูลโดยนำข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากข้อ 1 มาเรียบเรียงจัดระบบ และจัดเวทีการคืนข้อมูลสู่ชุมชน เพื่อรับฟังความคิดเห็นจากคนในชุมชนอำเภอปะคำ พร้อมทั้งแลกเปลี่ยนเรียนรู้

3. วิเคราะห์ข้อมูลจัดกลุ่มข้อมูลสัมมาชีพตามวิถีชีวิตชุมชนแบบมีส่วนร่วม และสรุปโครงสร้างเพื่อสร้างเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชนอำเภอปะคำ

ระยะที่ 3 เพื่อพัฒนารูปแบบสัมมาชีพวิถีชีวิตชุมชนและเพิ่มศักยภาพชุมชนในการพัฒนาสัมมาชีพจากองค์ความรู้เดิมเพิ่มรายได้ในระดับครัวเรือน อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์

1. พัฒนางองค์ความรู้ทางด้านสัมมาชีพตามวิถีชีวิตชุมชน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแบบมีส่วนร่วม

2. วางแผนสร้างแหล่งเรียนรู้โดยสร้างความร่วมมือกับภาคี และนำรูปแบบการพัฒนาสัมมาชีพมาใช้จริงกับประชาชนในพื้นที่เป้าหมาย

3. จัดเวทีสนับสนุนและกระตุ้นให้ครัวเรือนเป้าหมายเห็นถึงคุณค่าการพัฒนาสัมมาชีพตามวิถีชีวิตชุมชนเพื่อเพิ่มรายได้ในระดับครัวเรือนแบบมีส่วนร่วม

4. เวทีถอดบทเรียนภาพรวมการดำเนินงานของโครงการวิจัย สรุปรูปแบบการพัฒนาสัมมาชีพชุมชนเพื่อเพิ่มรายได้ในระดับครัวเรือน อำเภอปะคำและแนวทางการพัฒนาสัมมาชีพ

ระยะที่ 4 ระยะเวลาสรุปผล/ประเมินผล

1. ประเมินความพึงพอใจเกี่ยวกับพัฒนาสัมมาชีพตามวิถีชีวิตชุมชนเพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ในระดับครัวเรือน เพื่อสร้างศูนย์เรียนรู้เกษตรสัมมาชีพตามวิถีชีวิต

ผลการวิจัย (Research Results)

1. สภาพปัญหาสัมมาชีพวิถีชีวิตชุมชนในระดับครัวเรือน อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์

จากการศึกษาสภาพปัญหาสัมมาชีพวิถีชีวิตชุมชนในระดับครัวเรือน อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์พบว่าครัวเรือนมีปัญหา ดังนี้ 1) ขาดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน 2) ปัญหาการประกอบอาชีพ 3) ปัญหาการว่างงาน 4) ค่าใช้จ่าย 5) ขาดความเข้มแข็งในชุมชน 6) ขาดหน่วยงานรัฐมาสนับสนุน

2. แนวทางการพัฒนาสัมมาชีพตามวิถีชีวิตชุมชนเพื่อเพิ่มรายได้ในระดับครัวเรือน อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์

จากการจัดเวทีการคืนข้อมูลสู่ชุมชนเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากคนในชุมชนอำเภอปะคำ พร้อมทั้งแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากการประชุมปรึกษาหารือระดมความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับสภาพปัญหาสัมมาชีพและแนวทางแก้ไข ชุมชนได้เสนอ(มติ)ให้แก้ไขปัญหา การขาดแหล่งเรียนรู้ในชุมชนโดยการเลือกสร้างวิทยากรหรือแหล่งเรียนรู้ในชุมชนตำบลละ 1 คนแก้ไขปัญหาการประกอบอาชีพ โดยการจัดกิจกรรมอบรมต่างๆ ให้กับกลุ่มสัมมาชีพชุมชน แก้ไขปัญหาการว่างงาน โดยการแนะนำหรือส่งเสริมอาชีพให้สามารถสร้างรายได้ด้วยตนเอง แก้ไขปัญหาด้านค่าใช้จ่าย ให้คนในชุมชนมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายด้วยวิธีจัดอบรมความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจ

พอเพียงและเกษตรอินทรีย์เพื่อลดต้นทุนค่าใช้จ่ายในการผลิตทางการเกษตรและสร้างได้เพิ่มขึ้น และการแก้ไขปัญหาด้านการขาดความเข้มแข็งในชุมชน คือการจัดกิจกรรมร่วมกันเพื่อเสริมสร้างความสามัคคีให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็ง ส่วนปัญหาขาดหน่วยงานภาครัฐมาสนับสนุน ควรให้หน่วยงานทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมให้การสนับสนุนและยกระดับให้ชุมชนมีอาชีพที่หลากหลายที่จะสามารถสร้างรายได้ให้แก่ตนเองและชุมชน อย่างไรก็ตามการดำเนินการตามแนวทาง กระบวนการสร้างสัมมาชีพชุมชนต้องยึดหลักที่ให้ประชาชนยึดหลักความพอเพียงสามารถพึ่งตนเองไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่นตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3. รูปแบบสัมมาชีพวิถีชีวิตชุมชนและเพิ่มศักยภาพชุมชนในการพัฒนาสัมมาชีพจากองค์ความรู้เดิมเพิ่มรายได้ในระดับครัวเรือน อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์

เพื่อพัฒนาศักยภาพของครัวเรือนได้มีการดำเนินการการศึกษาความรู้ทางด้านสัมมาชีพตามวิถีชีวิตชุมชน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแบบมีส่วนร่วมโดยการศึกษาดูงานและอบรมเชิงปฏิบัติการในวันที่ 8-10 เมษายน 2561 ณ หมู่บ้านศิระชะอโศก ต.หนองหญ้าลาด อ.กันทรลักษ์ จ.ศรีสะเกษ โดยวิทยากร นายบุญรุ่ง สีดำ ผู้เชี่ยวชาญด้านจุลินทรีย์ จำนวนสมาชิกกลุ่มสัมมาชีพ 82 คน หลังจาก สมาชิกกลุ่มสัมมาชีพได้รับการอบรมศึกษาดูงานได้เกิดแรงบันดาลใจในการทำเกษตรอินทรีย์ เกิดการระเบิดจากข้างใน เกิดแรงจูงใจ เริ่มมีเป้าหมายและภาพฝันที่ชัดเจนขึ้น กล้าคิด กล้าแสดงออก มีความเข้าใจในการบริหารจัดการและนำกลับไปปรับใช้ในชุมชนและมองเห็นแนวทางดำเนินการที่จะส่งผลให้เกิดอาชีพที่หลากหลาย โดยคำนึงถึงการประหยัดต้นทุนค่าใช้จ่าย

กลุ่มสัมมาชีพได้มีการที่จะนำความรู้มาพัฒนาในพื้นที่ของตนเองเพื่อลดต้นทุนค่าใช้จ่ายสามารถต่อยอดขยายผลให้ผู้ที่สนใจได้มาศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างคนในชุมชนได้ และสร้างแหล่งเรียนรู้โดยร่วมมือกับภาคีเครือข่าย กลุ่มแกนนำผู้รู้เกษตรกรสัมมาชีพตามวิถีชีวิตชุมชน และพัฒนาผู้นำสัมมาชีพ ตำบลละ 1 คน เพื่อเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดองค์ความรู้สัมมาชีพเป็นกระบอกเสียงในการขยายผล และที่สำคัญพร้อมทั้งมีแนวทางนำเสนอข้อมูลเพื่อสร้างแหล่งเรียนรู้เกษตรสัมมาชีพตามวิถีชีวิตชุมชนท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการสร้างสัมมาชีพชุมชนให้เกิดขึ้นจริงโดยเน้นการมีส่วนร่วมระหว่าง นักวิจัยชุมชน หน่วยงานองค์กรที่เกี่ยวข้อง เช่น เจ้าหน้าที่เทศบาลอำเภอปะคำ สำนักงานพัฒนาสังคม อำเภอปะคำ สำนักงานพัฒนาสังคมจังหวัดบุรีรัมย์ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดบุรีรัมย์ เครือข่ายกลุ่มผู้เกษตรกรสัมมาชีพตามวิถีชีวิตชุมชน

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการศึกษาสัมมาชีพตามวิถีชีวิตชุมชนปัญหาและแนวทางพัฒนาเพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ในระดับครัวเรือนพบว่า 1) ขาดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน 2) ปัญหาการประกอบอาชีพ 3) ปัญหาการว่างงาน 4) ค่าใช้จ่าย 5) ขาดความเข้มแข็งในชุมชน 6) ขาดหน่วยงานรัฐมาสนับสนุน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทองสุนย์ ปะติแก (2557) ในการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาการบริหารจัดการเรียนรู้ชุมชนเพื่อการประกอบสัมมาชีพช่างชุมชนและสอดคล้องกับแนวทางการศึกษา พรปวีณ์ หวานชม (2557) การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการเรียนรู้ในชุมชนเพื่อการประกอบสัมมาชีพ 2) แนวทางในการบริหารจัดการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ในชุมชนเพื่อประกอบสัมมาชีพ องค์การบริหารส่วนตำบลหนองเหล็ก อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า 1. ปัญหาสภาพการจัดการเรียนรู้ในชุมชน พบว่า 1) ขาดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน 2) ไม่ได้ประกอบอาชีพเสริมในครัวเรือนหลังฤดูการทำนาและ 3) ปัญหาการว่างงาน 2. ผลการศึกษาแนวทางในการบริหารจัดการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ในชุมชนเพื่อประกอบสัมมาชีพทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ได้แก่ 1) การวางแผนเขียนโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ 2) การปฏิบัติกิจกรรมโดยการอบรมด้านความรู้สัมมาชีพตรงกับความต้องการของประชาชน 3) ผลการสังเกตผู้เข้าร่วมการอบรมความรู้มีความตั้งใจที่จะพัฒนาตนเองและให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ตามเวลาที่กำหนดมีความพอใจต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการเรียนรู้ชุมชนความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ไปใช้ในการสร้างความรู้ใหม่เพื่อประกอบอาชีพเสริมในครัวเรือนแก้ปัญหาว่างงานและ 4) การสะท้อนผลการจัดกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการกลุ่มเป้าหมายและกลุ่มผู้เข้าใจในการบริหารจัดการกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการมีการวางแผนการบริหารจัดการเรียนรู้การดำเนินงานการบริหารจัดการเรียนรู้วัดผลผลการบริหารจัดการและการปรับปรุงการบริหารจัดการเรียนรู้โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1. ปัญหาในการบริหารจัดการเรียนรู้ชุมชน เพื่อการประกอบสัมมาชีพของชุมชนเกิดการว่างงาน ผลการศึกษาแนวทางในการแก้ปัญหาการขาดแหล่งเรียนรู้เพื่อประกอบสัมมาชีพของชุมชนโดยการระดมความคิดเห็นได้ขึ้นวางแผน คือ การจัดตั้งแหล่งเรียนรู้โดยให้กลุ่มอาชีพในตำบลเป็นกลุ่มเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อการประกอบสัมมาชีพ และเพื่อให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์การพัฒนาสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืนและแนวทางในการแก้ปัญหาการประกอบอาชีพในขั้นตอนการปฏิบัติคือจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้มีการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการฝึกอาชีพต่างๆ ที่หลากหลายและตรงตามความต้องการจริงของประชาชนในพื้นที่ด้วยความร่วมมืออย่างใกล้ชิดในระดับจังหวัด และในระดับท้องถิ่น ในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่อยู่นอกระบบ และการบริหาร

จัดการให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับแนวทางในการแก้ปัญหาแก้ไขปัญหาการว่างงาน ขึ้นวางแผน คือ การหางานให้ทำโดยการฝึกอาชีพให้ตามความต้องการจริงของคนในพื้นที่ที่ หลังจากการฝึกอาชีพแล้วนำไปปฏิบัติให้มีการสนับสนุนประมาณงบประมาณโดย ผ่านกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม และทุนการผลิตการบริหารจัดการการเรียนรู้ชุมชน เพื่อการประกอบอาชีพช่างของชุมชนใช้กลยุทธ์การอบรมเชิงปฏิบัติการ ปรากฏว่ากลุ่มเป้าหมายมีความตั้งใจที่จะพัฒนาตนเองจากการเข้าร่วมกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการและให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ตามเวลาที่กำหนดโดยการอบรมเชิงปฏิบัติการทำให้กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ความเข้าใจในการฝึกอาชีพช่างชุมชนด้านการมีส่วนร่วมและการจัดกิจกรรมและการฝึกอบรมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

2. แนวทางการพัฒนาสัมมาชีพตามวิถีชีวิตชุมชนเพื่อเพิ่มรายได้ในระดับครัวเรือน อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ ปรึกษาหารือระดมความคิดเกี่ยวกับสภาพปัญหา ได้มีการเสนอข้อคิดเห็นและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำให้ผู้วิจัยกลุ่มผู้ร่วมวิจัยได้ทราบถึงแนวทางในการแก้ไข ปัญหา การจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ชุมชน จัดให้มีการฝึกอบรมเกี่ยวกับการทำเกษตรอินทรีย์เพื่อลดรายจ่าย และจัดอบรมฝึกอาชีพด้านการตลาด และการสร้างวิทยากรชุมชน เพื่อที่จะสามารถให้ความรู้แก่คนในชุมชนคือการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการด้านการทำเกษตรอินทรีย์โดยการจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ในตำบล และสนับสนุนแหล่งเรียนรู้ไปยังยืนต่อไปและมีการฝึกอาชีพให้กับกลุ่มที่ว่างงานตามความถนัดและความสามารถของผู้เข้าร่วมกิจกรรม ยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงควบคู่เกี่ยวกับการทำเกษตรอินทรีย์ในการลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ให้กับผู้ที่ร่วมการฝึกสัมมาชีพ โดยผ่านกระบวนการทำงานเป็นกลุ่มสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรปวีณ์ หวานชม (2557) การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) ศึกษาสภาพการเรียนรู้ในชุมชนเพื่อการประกอบสัมมาชีพ และแนวทางในการบริหารจัดการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ในชุมชนเพื่อประกอบสัมมาชีพองค์การบริหารส่วนตำบลหนองเหล็ก อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม โดยมีวัตถุประสงค์ วิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ การวางแผนการลงมือ การปฏิบัติการ สังเกต และ การสะท้อนผล โดยใช้การประชุมการอบรมการปฏิบัติการ ซึ่งมีกลุ่มผู้ร่วมวิจัยจำนวน 7 คน ได้แก่ ผู้บริหาร และพนักงานส่วนตำบลหนองเหล็ก ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 40 คน ได้แก่ ประธาน และคณะกรรมการกลุ่มอาชีพ 4 กลุ่ม กลุ่มละ 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถามวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้ สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำเสนอข้อมูลตารางและการบรรยายพรรณนาวิเคราะห์ผลการวิจัยพบว่า 1. ปัญหาสภาพการจัดการเรียนรู้ในชุมชน พบว่า 1) ขาดแหล่งเรียนรู้ในชุมชน 2) ไม่ได้ประกอบอาชีพเสริมในครัวเรือนหลังฤดูการทำนาและ 3) ปัญหาการว่างงาน 2. แนวทางในการบริหารจัดการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ในชุมชน

เพื่อประกอบสัมมาชีพทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการได้แก่ 1) การวางแผนเขียนโครงการอบรมเชิงปฏิบัติการ 2) การปฏิบัติกิจกรรมโดยการอบรมด้านความรู้สัมมาชีพตรงกับความต้องการของประชาชน 3) ผลการสังเกตผู้เข้าร่วมการอบรมความรู้มีความตั้งใจที่จะพัฒนาตนเองและให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ตามเวลาที่กำหนดมีความพอใจต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการเรียนรู้ชุมชนความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ไปใช้ในการสร้างความรู้ใหม่เพื่อประกอบอาชีพเสริมในครัวเรือนแก้ปัญหาระหว่างงานและ 4) การสะท้อนผลการจัดกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการกลุ่มเป้าหมายและกลุ่มผู้เข้าใจในการบริหารจัดการกิจกรรมการอบรมเชิงปฏิบัติการมีการวางแผนการบริหารจัดการเรียนรู้การดำเนินงานการบริหารจัดการการเรียนรู้วัดผลการบริหารจัดการและการปรับปรุง การบริหารจัดการเรียนรู้โดย รวมอยู่ในระดับมากจะเห็นได้ว่าปัญหาด้านสัมมาชีพของชุมชนมีความคล้ายกันและมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาใกล้เคียงกันคือใช้แนวทางพัฒนาคนโดยให้ความรู้พัฒนาให้สามารถประกอบอาชีพโดยรัฐให้การช่วยเหลือ

3. การพัฒนารูปแบบสัมมาชีพวิถีชีวิตชุมชนและเพิ่มศักยภาพชุมชนในการพัฒนาสัมมาชีพจากองค์ความรู้เดิมเพิ่มรายได้ในระดับครัวเรือน อำเภอปะคำ จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า กลุ่มสัมมาชีพได้เกิดแรงบันดาลใจในการที่จะนำองค์ความรู้และยังมีการอบรมเกี่ยวกับด้านการทำเกษตรอินทรีย์เกิดการระเบิดจากข้างในเกิดแรงจูงใจ เริ่มมีเป้าหมายและภาพฝันที่ชัดเจนขึ้น กล้าคิด กล้าแสดงออก มีความเข้าใจในการบริหารจัดการและนำไปปรับใช้ในชุมชนเห็นแนวทางสัมมาชีพชุมชนส่งผลให้เกิดอาชีพที่หลากหลายโดยคำนึงถึงการประหยัดต้นทุนค่าใช้จ่าย มีการประเมินความพึงพอใจเกี่ยวกับพัฒนาสัมมาชีพตามวิถีชีวิตชุมชนเพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ในระดับครัวเรือนเพื่อสร้างศูนย์เรียนรู้เกษตรสัมมาชีพตามวิถีชีวิตชุมชน ได้มีการร่วมกันกำหนดรูปแบบสัมมาชีพ ดังนี้ 1) ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเข็มทิศชี้แนวทาง 2) กระบวนทัศน์ผู้นำชุมชนรุ่นใหม่ในพื้นที่ 3) แนวทางการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงจากครัวเรือนสู่ชุมชน 4) การ บูรณาการการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการและภาคส่วนอื่นๆ 5) การจัดการองค์ความรู้ การส่งเสริมสัมมาชีพชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฐิตาภรณ์ ภูบุญบุตร (2558) ศึกษาสภาพอาชีพหลักและอาชีพเสริมการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการประกอบอาชีพเสริมของคนในชุมชนบ้านตุมบริเวณรอบวัดศรีธาตุ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น และการหาแนวทางการพัฒนาอาชีพเสริมของคนชุมชนบ้านตุมในบริเวณรอบวัดศรีธาตุ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น แนวทางการจัดการพัฒนาอาชีพเสริมที่มีวัดเป็นศูนย์กลางสู่ชุมชนที่ยั่งยืนได้เพียง 10 ด้าน คือ (1) ด้านการดำเนินการเผยแผ่พระพุทธศาสนา (2) ด้านการบริหารจัดการให้บริการของวัด (3) ด้านการส่งเสริมการให้บริการของวัดเพื่อเป็นศูนย์กลางการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน (4) ด้านการจัด

ระเบียบอัตราค่าใช้จ่ายและเครื่องสังฆภัณฑ์(อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้)ภายในวัด (5) ด้านการจัดระเบียบและการรณรงค์การปฏิบัติธรรมทรัพยากรเหลือใช้และการส่งเสริมอาชีพเสริม (6) ด้านการจัดการ ศาสนสถานและภูมิทัศน์ของวัด (7) ด้านการจัดการองค์ความรู้ให้ชุมชน (8) ด้านบุคลากรผู้ให้บริการและส่งเสริมกิจกรรมของวัด (9) ด้านการสร้างกิจกรรมด้านจริยธรรมหลักธรรม และอาชีพเสริมให้คนในชุมชน และ (10) การจัดการวัดถมุงคลของวัด

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการเรียนรู้ชุมชนควรทำให้การบริหารจัดการเรียนรู้ก้าวหน้าขึ้น ดังนั้นในการจัดกิจกรรมหรือส่งเสริมแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ในชุมชน ต้องให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมให้มากที่สุด

2. การประชุมปรึกษาหารือหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน เป็นการเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติ รับรู้สภาพปัญหาาร่วมกัน ร่วมกันวางแผนในการแก้ไขปัญหาและแนวทางแก้ไขจะทำให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จ ดังนั้นในการจัดกิจกรรมอื่นๆ ควรมีการจัดประชุมด้วยเช่นกัน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดแนวความคิดในการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน

เอกสารอ้างอิง (References)

กรมพัฒนาชุมชน. (2559). กรมการพัฒนาชุมชน. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก :

http://www.cdd.go.th/cdd/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=4&Itemid=226a404ad2a26f4988bb8894bf62b8adc.
สืบค้นวันที่ 30 มีนาคม 2561.

ฐิตาภรณ์ ภูบุญบุตร. (2558). “การจัดการพัฒนาอาชีพเสริมที่มีวัดเป็นศูนย์กลางสู่ชุมชนที่ยั่งยืน : กรณีศึกษาชุมชนบ้านตุม ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น.”

วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์. 32(2) : 169-182.

ทองสุนย์ ปะติแก. (2557). ศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน : การพัฒนาที่ยั่งยืน. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้
www.southeast.ac.th/SBC_Journal/Jornal_main/J2.../9_SBC_vol2-2_p108-123.pdf.
สืบค้นวันที่ 30 มีนาคม 2561.

ประเวศ วะสี. (2552). แนวทางใหม่ในการพัฒนาประเทศ สร้างสัมมาชีพเต็มพื้นที่ การมี
สัมมาชีพเต็มพื้นที่คือรากฐานของความร่มเย็นเป็นสุข. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุน